

ПАРАЛЕЛНИ ФИНАНСОВИ ОПЕРАЦИИ, ПРЕДПОСТАВКА ЗА НЕЗАКОННО ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИ, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ЗАПЛАХА ЗА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ

Виктория Димитрова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Кризисните процеси в Близкия изток и Северна Африка и миграционните процеси от тези региони в посока към Европа поставят множество предизвикателства пред националната сигурност. Елемент от всичко това са незаконните системи за финансиране, част от които са обект на настоящото изложение.

Ключови думи: миграция, сигурност, Близък изток, хауала.

Миграционните процеси към Европа заедно с множеството проблеми, които поражда [1], [3], представляват и предизвикателство за европейските разузнавателни служби, най-малко поради следните причини:

Различни терористични организации имат прекрасна възможност за внедряване в Западния свят на своя агентура и скрити терористични клетки.

Както правителства, така и терористични организации могат да внедряват и използват, чрез свои доверени лица, специфични финансови структури, най-значима сред които е системата за паралелно банкиране „хауала“ [1], [2], [3], [4].

Мащабите на каналите за миграция, трафикът на хора и износет на тероризъм чрез заплащане посредством методите и практиките на хауала представляват сериозна заплаха за националната сигурност и изискват детайлно изучаване и анализиране. Именно на хауала подробно ще се спрем в настоящото изложение.

Хауала е древна система за парични преводи, широко използвана за извършване на неоторизирано паралелно банкиране [1]. Строгата, развита във времето организация и използването на доверителни лица, кодирана кореспонденция и пр. силно затрудняват прехващането на паричните потоци и идентифицирането на съответните канали. Нещата се затрудняват и от възможностите „банкерите“, използващи системата хауала, паралелно да практикуват и развиват и други

бизнеси, използвани в случая и за прикритие. Всичко това създава условия за минимизиране на рисковете при трансфер на крупни парични суми.

Думата „хауала“, от арабски [1], означава прехвърляне; превод на средства; чек, депозитна разписка и пр., свързани с промяна на собственост или на състояние. При навлизането ѝ от арабски език в езиците хинди (Индия) и урду (Пакистан) е налице запазване на първоначалното значение „паричен превод“, но същевременно означава „доверие“.

В региона на Средния изток се използва думата „хунди“, имаща санскритски корен и означаваща същото, както „хауала“ – събиране, предаване, отдаване и пр.

В европейските езици думата „хауала“ е навлязла като „хавала“, Hawala, Navala. Заедно с „хунди“ тя се използва за описване на древна система, съществувала в Индия още преди новата ера, за трансфер на парични средства.

Хауала е финансова система, която не е основана на юридически закони, а съществува въз основа на моралния кодекс на шариата, представляващ ислямско право според Корана. Това е пренесено и върху хунди [2]: „В случай че длъжник насочи своя кредитор да потърси задължението си към трето лице, и кредиторът приеме това споразумение, то третото лице, след приключване на всички условия, става длъжник. След това кредиторът няма право да изисква дълга си от първия длъжник при получено съгласие от третото лице“.

Системата хауала възниква през Средновековието с развитието на необходимостта за финансиране на търговски дейности, които обхващат значими територии. Обличайки търговските и гражданските отношения в съответна законова форма, тя повлиява върху тяхното развитие. Чрез функциите си трансфер на пари и метод за отложено плащане намира благоприятна почва в Европа и оказва ползотворно влияние върху търговските връзки между страните на континента и тези от Близкия изток. За пръв път в Европа се въвежда в търговската практика легално прехвърляне на дълг, нещо непознато в римското право [3]. Това дава възможност за погасяване на дългове чрез поръчител, което спомага значително за разширяване на мащабите на търговията. Тази практика се пренася и в гражданскоправните отношения като поръчителство по сделки с недвижими имоти.

Значим принос за внедряването на системата хауала в Европа имат Кръстоносните походи (IX – XI век). Тя се оказва удобно и надеждно средство за прехвърляне на Стария континент на заграбени ценности.

Системата хауала представлява добре изградена йерархично-мрежова структура от посредници, които в условията на конспиративност изпълняват функциите на сарафи, брокери на пари между лица, явяващи се резиденти на различни държави, организации и пр., без да се извършва физическо прехвърляне на паричните средства. Трансферният механизъм се основава на абсолютно доверие.

И днес системата хауала широко се използва, заедно със западния тип банкиране, като паралелна система за парични преводи [5], [6], [7]. Причината е в множеството ѝ предимства: отсъствие на бюрократизъм и формализъм; светкавично осъществяване на паричния трансфер (в резултат на едно телефонно обаждане или на един факс); работа без работно време, всеки ден от седмицата; отсъствие на начисляване на такси, лихви и данъци; не се изисква деклариране на произхода и предназначението на средствата; не се използват банкови сметки и кореспондентски банки, т.е. сделката се извършва в брой; изградена е висока степен на доверие; системата е лесна за използване, дори от нискообразовани и неграмотни лица.

Системата хауала е предпочитан начин за обмен на парични средства между лица, които не желаят да оставят следи или да правят впечатление. Ето защо широко се използва при дейности като: производство и трафик на наркотици; незаконен трафик на оръжия и боеприпаси; пране на пари; финансиране на терористични организации и групи; финансиране на разпространяването на радикалния ислям; финансиране и разпространяване на религиозна омраза.

Предвид гореизложеното за системата хауала е разбираемо защо тя се прилага от терористични организации като „Ал Кайда“, „Дабхатан-Нусра“, „Ислямска държава“, „Лаванта/Щаам“, „Палестински ислямски джихад“ и др.

Динамичните промени в Близкия изток и Северна Африка породиха огромни бежански и миграционни потоци в посока към Западна Европа. При финансирането им масово приложение намира системата хауала. Като пример може да се посочи разкритата през 2018 г. от холандската прокуратура, заедно с Европол, мащабна трансгранична мрежа за трафик на хора от Гърция, Италия и Австрия, финансирана чрез посочената система.

Според Европол през 2015 г. на територията на Европа са действали над 30 000 трафиканти на бежанци, чийто бизнес генерира над 300 млн. евро месечна чиста печалба, необлагаема с данъци. Финансирането е осъществявано чрез системата хауала. Честото

прибягването до нея се оправдава с наличието на културни и религиозни мотиви или с вековни традиции. Това предоставя възможности за финансово осигуряване на множество криминални дейности.

Проследяването на парични потоци, чийто трансфер е осъществен с използване на системата хауала, е изключително трудно.

Мащабите на използването ѝ в световен мащаб са неизвестни. Повечето страни не могат дори приблизително да оценят размера на нерегулираните провайдери на аналогични услуги. От 21 страни, на които е зададен въпросът за броя на незаконните системи от типа на хауала, които действат на тяхна територия, само осем са се опитали да представят някакви сведения [7]. Останалите 13 се изказват положително за наличие на такива структури, но не могат да оценят тяхното количество.

От изложеното по-горе следва, че използването на системата хауала и аналогичните на нея представлява значима заплаха за националната сигурност на страните от Европа. Тази опасност се засилва и от факта, че към момента няма добре изградени и работещи методи за оперативното, ефективно и навременно разкриване на движещи се паралелни парични потоци, свързани с финансиране на престъпни, терористични, незаконни миграционни дейности и пр.

References/Литература

1. **Yordanova**, G. Sistemata Hauala i traynoto y navlizane v Bulgaria i Evropa, 2019, <https://nauka.bg/sistemata-hauala-traynoto-navlizane-balgariya-evropa/>, 16.09.2019.
2. **Yordanova**, G. Promeni v mehanizmite za prehvarlyane na pari ot tipa Hauala. – V: *Pouki ot praktikata. Sbornik dokladi ot nauchna konferentsia „Aktualni problemi na sigurnostta“*. Veliko Tarnovo, 2017.
3. **Jost**, Patrick M., Harjit Singh **Sandhu**. The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering. Washington: U.S Department of the Treasury Financial Crimes Enforcement Network and INTERPOL, 2000, www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Documents/FinCEN-Hawala-rpt.pdf.
4. **El-Qorchi**, Mohammed. The Hawala System. – In: The International Monetary Fund. Finance and Development. December 2002. Volume 39. Number 4, www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2002/12/elqorchi.htm.
5. **Douglas**, Frantz. Ancient Secret System Moves Money Globally. – In: *New York Times On-line*, 03.10.2001, www.nytimes.com/2001/10/03/international/03LAUN.html.

6. **Thompson**, Edwina A. The Nexus of Drug Trafficking and Hawala in Afghanistan. – In: *Afghanistan's Drug Industry: Structure, Functioning, Dynamics and Implications for Counter-narcotics Policy*. The World Bank. The UN Office on Drugs and Crime, https://www.unodc.org/pdf/--Afgh_drugindustry_Nov06.pdf.
7. **Rosenberg**, Matthew. Corruption Suspected in Airlift of Billions in Cash from Kabul. – In: *The Wall Street Journal*, 25.06. 2010, <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748704638504575318850772872776>.

За автора

Виктория Димитрова е докторант в докторска програма „Национална сигурност“ в Университета по библиотекознание и информационни технологии, гр. София, Република България.

За контакт с автора: v.dimitrova@unibit.bg

**PARALLEL FINANCIAL OPERATIONS, A PREREQUISITE
FOR THE ILLEGAL FINANCING OF ACTIVITIES
REPRESENTING A THREAT TO NATIONAL SECURITY**

Viktoria Dimitrova

University of Library Studies and Information Technologies

Abstract: The crisis processes in the Middle East and North Africa, migration processes from these regions towards Europe pose many challenges to national security. An element of all this is the illegal financing systems, some of which are the subject of this paper.

Keywords: migration, security, Middle East, Hawala.

About the author

Viktoria Dimitrova is a PhD student in National Security PhD program at the University of Library Studies and Information Technologies, Sofia, Republic of Bulgaria.

To contact the author: v.dimitrova@unibit.bg